

Språkfrågor i urval

Kort repetition

Vi har under årens lopp tagit upp flera språkfrågor som fortfarande är aktuella inte minst i massmedierna. Som stöd för minnet skall vi här repetera några av dem, kort och utan närmare argumentation.

Massmedier

För massmedium rekommenderas pluralformen *massmedier*, best.f. *massmedierna*. Det finska uttrycket *julkinen sana* motsvaras på svenska av *massmedierna*, inte "det offentliga ordet" (som för tankarna till ett språkrör för myndigheterna). (2/83)

Personbeteckning

Det identifikationsnummer som följer oss genom livet heter *personbeteckning* (fi. henkilö-tunnus). Det misslyckade "socialskyddssignum" försvann lyckligtvis ur officiellt språkbruk för snart tjugo år sedan. Motsvarigheten i Sverige kallas *personnummer*. (1/81)

Klistermärke

Det finska "tarra" heter på svenska *klistermärke* eller *dekal*. "Tarranauha" på kläder och barnskor är på svenska *kardborrband*. (1/81)

Den här

Uttryck som *den här*, *det här*, *så här*, *en del*, *från och med*, *i alla fall*, *i stället för* bör sårskrivas. (2/83)

Fullmäktige

Ordet fullmäktige i t.ex. kommunfullmäktige är pluralis. Skriv alltså *de nya fullmäktige*, *fullmäktige var eniga*. Har man absolut behov av ett ord i singularis kan man tala om *fullmäktigeförsamlingen*. (2/84)

Återvinning

Det övergripande ordet för nyttiggörande av returpapper, avfall och andra restprodukter är *återvinning*. Återvinning kan med hänsyn till restproduktens omvandling indelas i *återanvändning*, *materialåtervinning* och *energiutvinning*. *Återanvändning* innebär att restprodukten utnyttjas i befintligt skick (returflaskor, tidningspapper att slå in blommor i). (1/85)

Jämställdhet

När det gäller mäns och kvinnors lika rätt till arbete, lön, avancemangsmöjligheter, ställning i samhället osv. talar man normalt på svenska om *jämställdhet* snarare än om jämlikhet. Vi har numera en lag om jämställdhet och en *jämställdhetsombudsman*. (2/85)

Svårt att stava svårt att uttala

Yoghurt fick aldrig stavningen jogurt i SAOL 11 som många trodde, eftersom de internationella vindarna blåser starka i Sverige. Lånord i försvenskad form har svårt att hävda sig mot det slagkraftiga reklam-språket som favoriserar främmande stavning som SYNS. När man sett texten yoghurt i tidningen, i snabbköpet och på frukostbordet tillräckligt många gånger faller man till föga för främlingen — i Sverige. Här i Finland möter vi förstås den finska stavningen jogurtti överallt och skulle därför lättare acceptera en försvenskning som i detta fall stöds av finskan. Men yoghurt skall alltså fortsättningsvis stavas **yoghurt** på svenska.

Uttalet är också ett intressant kapitel, SAOL rekommenderar **'jåggurt** el. **'jåggört** med betoning på första stavelsen men de faktiska varianterna är otaliga: **jå'gurt**, **'jo-gort**, **'jugurt**, **'jogurt**, **'jo:gurt**, **'jo:ghurt**, **'jåghurt**, **'jånghurt**...

Säg **'jåggurt** så är ni på den säkra sidan.

Se upp med skulle

En vanlig typ av nyhetsinslag i massmedierna är att man presenterar en regeringsproposition eller ett förslag som en kommitté eller nämnd har kommit med. På finska används i sådana fall ofta konditionalis (-isi-) för att framhålla att det bara är ett förslag eller ett önskemål. Följden är att vi lätt i finlandssvenskan använder *skulle* där vi borde använda *skall* eller någon annan verbform.

Huvudregeln när det gäller förslag och önskemål är att *skulle* i svenskan används bara när det kan ses som imperfektum (förfluten tid) av *skall*, t.ex. i en bisats när huvudsatsens predikat står i imperfektum.

Exempel

Kommittén *föreslår* att parkeringsplatsen *skall* byggas ut.

Kommittén *föreslog* att parkeringsplatsen *skulle* byggas ut.

Enligt den föreslagna lagen *skall* varje kommun göra upp en general-

plan. I generalplanen *skall* man ange de områden som skall detaljplaneras.

Enligt det tidigare lagförslaget *skulle* varje kommun. . .

Enligt nämndens förslag *skall* den nya simhallen byggas om två år.

Centralorganisationerna rekommenderar att kommunerna *ingår* (inte "skulle ingå") avtal med Teosto.

Den nya vägen *föreslås* bli fyrfilig.

Minuter

På förekommen anledning framhåller vi att pluralformen av *minut* är *minuter* och ingenting annat. Av *meter* förekommer däremot i vissa specialfall en pluralform *metrar* när man vill betona att det på något sätt är fråga om flera individuella metrar: De sista fem metrarna var värst.